

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

**Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference**

**«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»**

**Харків
Україна
2019**

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2019

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Олена Шнейдер, Олена Віоліна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ХУДОЖНЬО
ОБДАРОВАНИМИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ 167

Світлана Попсуйшанка

РОЗВИТОК АРТИСТИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРІВ 180

Ольга Василенко

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ
ШКОЛИ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 184

Н.С.Степанова

МОЖЛИВОСТІ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ У ШКОЛІ ПОВНОГО ДНЯ
ДЛЯ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ХХІ СТОЛІТТЯ... 189

Аліса Попова

ІЛЮСТРАЦІЯ ДИТЯЧОЇ КНИГИ ЯК ЗАСІБ ЕСТЕТИЧНОГО
РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ 197

Марина Козорог, Софія Штурхецька

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ 204

VI. ВИКОНАВСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Євгенія Кумейко, Гао Хефань

ТВОРЧО-ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ
МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ..... 208

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

V. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ХУДОЖНЬО-ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 159. 923

Олена Шнейдер

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
51 м група*

Олена Віоліна

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
51 м група*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ З ХУДОЖНЬО ОБДАРОВАНИМИ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор В.В. Фомін

Стаття присвячена проблемі роботи з художньо обдарованими учнями початкових класів. Розкрито особливості психометричних та методичних аспектів роботи з обдарованими учнями початкових класів. Автором представлено форми роботи та шляхи використання сучасних методик, щодо роботи з обдарованими молодшими школярами.

Ключові слова: обдарованість, обдарована дитина, молодші школярі, навчально-виховна система школи.

The article deals with the problem of gifted of primary school students. The features psychometric and methodological aspects of working with gifted junior pupils. The authors presented forms and ways of using modern techniques for working with gifted junior pupils.

Keywords: gifted, gifted child, junior pupils, educational system the school.

Постановка проблеми. У період становлення нових суспільних відносин в Україні зростає попит на художньо обдаровану особистість, на творчих,

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

інтелектуально й духовно розвинених громадян. Тому одним із пріоритетних напрямків державної освітньої політики є піклування про обдаровану молодь. Адже саме вона є потенціалом держави, який визначить шляхи її розвитку в майбутньому.

Вирішення проблем, пов'язаних із виявленням, підтримкою обдарованих учнів та створенням середовища для їх самореалізації, можливе за умови приділення цим питанням особливої уваги та належного фінансування, що зміцнить не тільки матеріально-технічну базу навчального закладу, але й підвищить престиж наукової, дослідницької та творчої діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психологічній, дидактичній і методичній літературі розглядаються різні аспекти досліджуваної проблеми, зокрема: проблеми обдарованості в психології (Д. Богоявленська, Ю. Гончарук, М. Гудь, В. Калошин, О. Кульчицька, М. Розенова) навчання обдарованих дітей (З. Бактори, М. Бургін, Г. Степенко, А. Йоо, Н. Докшина, С. Кошель), методичні основи діагностики інтелектуальної обдарованості (А. Венгер, М. Волощук, О. Зазимко, Т. Марцинковська, Н. Стародубцева, В. Холмовська, Е. Щелбанова), характерні риси обдарованих дітей (Г. Костюк, Н. Нестеренко), особливості роботи з обдарованими дітьми (О. Антонова, Ю. Гільбух, О. Губеко, Л. Жук, Р. Наumenко, Л. Туріщева). Велике значення для формування обдарованої особистості мають розроблені психолого-педагогічні принципи творчого розвитку дітей в початковій школі (Я. Венгер, Ю. Гільбух, В. Давидов, Д. Ельконін, О. Запорожець, В. Клименко, М. Лисина, Т. Хромова). Аналіз наукової психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблема обдарованості набула статусу державно важливої. Проблема виявлення та розвитку обдарованості учнів у сучасній вітчизняній науці розроблена на достатньому рівні. Проте, у реалізації навчання обдарованих дітей, зокрема учнів початкової школи, все відчутніше проявляються недоліки професійної підготовки вчителя до здійснення відповідної діяльності. Нерідко нестандартна, обдарована дитина викликає у педагога негативне ставлення у контексті

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

усвідомлення потреби у специфічній і складній роботі за умови дефіциту відповідних знань щодо її організації. Обдаровані діти – діти, в яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності. За здібностями обдаровані діти далеко випереджають своїх ровесників. Відчутною ознакою обдарованості дитини є випереджаючий розвиток її інтелекту щодо її віку. Для обдарованої дитини характерні висока активність розуму, підвищена схильність до розумової діяльності, інтерес до певного виду діяльності, елементи оригінальності в ній, потяг до творчості»[3, 25]. У психологічному тлумачному словнику поняття «обдарованість» має кілька значень, зокрема: –якісно своєрідне сполучення здібностей, що забезпечує успішність виконання діяльності; загальні здібності або загальні характеристики здібностей, що зумовлюють широту можливостей людини, рівень і своєрідність її діяльності; □ розумовий потенціал, або інтелект; цілісна індивідуальна характеристика пізнавальних можливостей і здібностей до навчання; – сукупність задатків, природних даних, характеристика ступеня й своєрідності природних передумов здібностей; – талановитість; наявність внутрішніх умов для видатних досягнень у діяльності [12]. Багатозначність терміна вказує на багатоаспектність проблеми цілісного підходу до сфери здібностей. Обдарованість як найбільш загальна характеристика сфери здібностей вимагає комплексного вивчення – психофізіологічного, психологічного і соціально-психологічного. У психологічній енциклопедії тлумачиться таке поняття, як «загальна обдарованість», під якою розуміють рівень розвитку загальних здібностей, що визначає діапазон інтелектуальних можливостей людини і забезпечує досягнення значних успіхів у виконанні різних видів діяльності, є основою для формування здібностей і результатом розвитку спеціальних здібностей [9]. Аналізуючи поняття «обдарованість», дослідники розглядають його по-різному. Зокрема, досить часто порушуються питання про зв'язок обдарованості з інтелектом, про роль середовища і

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

спадковості в розвитку обдарованості, про механізми функціонування творчої обдарованості та технології виявлення обдарованих школярів.

Мета статті – окреслити психометричні та методичні аспекти роботи з художньо обдарованими учнями початкових класів, з'ясувати рівні обдарованості й форми роботи та зорієнтувати педагогічні кадри до самостійного пошуку, оволодіння і використання сучасних методик щодо роботи з наймолодшими обдаруваннями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Творча людина хоче творити. Ця аксіома відноситься до будь-якої професії, будь-якого виду діяльності. Вчитель – унікальна професія. Це світ, який ростить, виховує і оберігає найдорожче – душу людини. «У душі кожної дитини є невидимі струни. Якщо їх зачепити вмілою рукою, вони красиво зазвучать», стверджував В.Сухомлинський[10]. Вчителю варто не тільки побачити здібну дитину, а й розвинути її до талановитості та геніальності. Яким же чином варто працювати з обдарованими дітьми? Науковці, педагоги, психологи [4;5;6;8;11] виділяють наступні принципи складання програм для обдарованих дітей молодшого віку:

1. Кожна дитина неповторна. Необхідно виділити сильні та слабкі сторони кожної дитини та скласти програми, що відповідають її потребам.
2. Обдаровані діти дуже критичні до себе і часом відрізняються несприятливим «Я-образом». Необхідно допомогти їм знайти реалістичне уявлення про себе. Особливо важливо згладити невідповідність між високим інтелектуальним розвитком і доступними руховими навичками.
3. Родина відіграє найважливішу роль в освіті обдарованої дитини, тому вона повинна працювати в тісному контакті зі школою.
4. Оскільки обдарованих дітей відрізняє широка сфера інтересів, програма повинна включати різноманітний матеріал, збалансований і сприятливий їх усебічному розвитку (в емоційному, руховому плані й у сфері спілкування).

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

5. Обдарована дитина, яка навчається в одній групі із «середніми» дітьми, повинна мати можливість спілкуватися з настільки ж розвиненими однолітками.
6. Керувати програмою навчання обдарованих дітей повинна людина, яка має спеціальну підготовку й відповідний досвід роботи.
7. Невід’ємна частина програми -система її оцінки. Важливо визначити, якою мірою дитина досягає поставлених цілей. У такий спосіб можна виявити слабкі місця програми й визначити, наскільки вона задовольняє потреби дитини. Тому повинна мати місце добре організована, ефективна й постійно діюча система виявлення обдарованості, в якій беруть участь і батьки.
8. Щоб забезпечити поступальний хід розвитку, програма повинна передбачати оптимальний і плановий перехід дитини з одного рівня на інший. Це вимагає спільних зусиль адміністрації, учителів і батьків.
9. Одного інтелекту в житті недостатньо, тому програма повинна розвивати цілеспрямованість, наполегливість і бажання довести справу до кінця.
10. Програма повинна передбачати розвиток творчих здібностей дитини. Обдаровані діти дуже активні, прагнуть працювати більше за інших та самостійно (з літературою, довідковим матеріалом, у бібліотеці). Вони наполегливо слідують поставленим перед собою цілям, все хочуть знати більш детально і потребують додаткової інформації. Такі діти хочуть учитися та досягають успіхів. Навчання доставляє їм задоволення. Вони вміють критично оцінювати оточуючу дійсність та прагнуть проникнути в сутність явищ; задають безліч питань і зацікавлені в стверджувальній відповіді на них. Проблема виявлення обдарованості на сьогодні розглядається на двох рівнях: психометричному і методичному (педагогічному) [5;8]. Учитель, працюючи з дитиною, має можливість постійно спостерігати за її проявами індивідуальності в повсякденному навчальному процесі і повинен професійно реагувати і впливати на її розвиток. Інакше обдарованість губиться серед інших, якщо для неї не створюються відповідні не стільки психологічні, скільки педагогічні

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

умови. Можна сказати, що пошук обдарованих дітей та створення умов для їх розвитку – це комплексна спільна спланована діяльність дорослих-батьків, учителів, керівників гуртків та факультативів, шкільного психолога. Для виявлення обдарованості можна скористатись комплексною діагностикою, популярною серед учених та практиків усього світу. Вона стимулює процес самопізнання, самовиховання та самореалізації, дає змогу виявити індивідуально – психологічні передумови, від яких залежить прискорення (чи уповільнення) розвитку творчої обдарованості. Діагностування починають із темпераменту, потім рис характеру (інтересів, нахилів, здібностей тощо).

Процес виявлення обдарованості здійснюється поетапно: 1) спостереження; 2) виявлення психологічного стану дитини шляхом власної оцінки; 3) визначення коефіцієнту розумового розвитку IQ; 4) визначення інтелектуального розвитку шляхом дослідження вербальних здібностей учня; 5) визначення продуктів творчості школяра; 6) всебічний аналіз конкретних випадків. Виявити творчу особистість дитини також допомагають системи запитань. В експериментальному викладанні застосовували елементи всіх зазначених видів діагностики обдарованих дітей, проводили заходи з розвитку талантів, при цьому коло обдарованих значно розширилось. Усі діти по-своєму обдаровані, потрібні зусилля, аби розпізнати таланти і допомогти дитині розвинути обдарованість. Якщо талант – це рідкість, то обдарованість – досить поширене явище [2].

Для з'ясування рівня обдарованості бажано проаналізувати здібності в різноманітних галузях: інтелектуальній; академічних досягнень; спілкування і лідерства; художньої діяльності; руховій. Розглянемо основні показники здібностей дітей у різних сферах діяльності.

Інтелектуальна сфера. Дитина виділяється гостротою мислення, спостережливістю, винятковою пам'яттю, виявляє різнобічну допитливість, часто з головою занурюється у роздуми, з охотою і легко навчається, вирізняється вмінням послідовно і логічно викладати думки, демонструє

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

здібності у практичному застосуванні знань, знає багато того, що недоступне для розуміння одноліткам.

Сфера академічних досягнень. Читання: дитина багато і часто читає, використовує багатий словниковий запас і складні синтаксичні конструкції; розуміє і швидко запам'ятовує все, що їй читають; здатна довго утримувати у пам'яті символи і букви; демонструє вміння читати. Математика: дитина виявляє інтерес до обчислень, вимірів, виявляє незвичайне для свого віку розуміння математичних відношень, демонструє легкість у сприйнятті і запам'ятовуванні математичних символів; часто використовує математичні навички і поняття в процесі занять, які не стосуються математики. Природознавство: дитина уважна до предметів і явищ; виявляє інтерес або виняткові здібності до класифікації; може довго концентрувати увагу на предметах, пов'язаних з природою; часто задають питання про походження або функції предметів; демонструє випереджаючий вік розуміння причинно-наслідкових зв'язків; добре запам'ятовує абстрактні поняття.

Творчість. Дитина допитлива; демонструє високий енергетичний рівень; знаходить свій спосіб розв'язання; продукує багато ідей. Спілкування і лідерство. Дитина легко пристосовується до нових ситуацій; в оточенні сторонніх людей зберігає впевненість у собі; має тенденцію керувати іграми і заняттями інших; з легкістю спілкується і з однолітками, і з дорослими; приймає на себе відповідальність; інші діти часто звертаються за порадою і допомогою. Сфера художньої діяльності. Дитина виявляє особливий інтерес до візуальної інформації; багато часу тратить на малювання і ліпку; серйозно ставиться до художніх занять, занять музикою, співами.

Рухова сфера. Дитина виявляє інтерес до діяльності, яка потребує точної моторики; володіє гарною зорово-моторною координацією; любить рух; прекрасно утримує рівновагу при виконанні фізичних вправ; для свого віку мають відмінну силу. Для класів, де є обдаровані діти, необхідно враховувати основні знання і вміння, якими повинні володіти учні на уроці, не

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

перевантажувати його другорядними повідомленнями, деталями. Одночасно треба пам'ятати про включення в урок цікавого матеріалу, новин про досягнення в певній науці, коротких довідок з історії наукових відкриттів, щоб розбудити у школярів зацікавлення до певного уроку. Передумовою розвитку інтересу школярів до навчальної роботи як на уроці, так і в позаурочний час повинна виступати проблемність викладання. Творчість учнів, новизна і оригінальність їх навчальної діяльності проявляються тоді, коли вони самостійно ставлять проблему і знаходять шляхи її розв'язання. При цьому слід добиватись постійного зростання рівня творчості обдарованих дітей, знаходити оптимальні співвідношення всіх видів їх діяльності, щоб одержати найкращі результати.

Робота з обдарованими школярами вимагає належної змістової наповненості занять, зорієнтованості на новизну інформації та різноманітні види пошукової аналітичної, розвиваючої, творчої діяльності. Зазвичай педагоги вирізняють обдаровану дитину за такими критеріями: успішність, активність, допитливість, участь у позакласній роботі, відвідування різноманітних гуртків, швидкість запам'ятовування та відтворення інформації. Виходячи із цих критеріїв можна побачити різницю в роботі з такими дітьми – різниця полягає в більшій інтенсивності, наповненості і збагаченні новим матеріалом, апеляцією до творчості дитини та пошуком нею інноваційних підходів. Групові заняття – парні, постійні групи з переміною функцій їх учасників, груповий поділ класу з однаковим завданням, з різним завданням. Для обдарованих дітей з успіхом можна використати нові організаційні форми: «Складання орнаментів, узорів», «Мозаїка з насіння», «Мозаїка з гальки», «Поле чудес», «Незвичайна тварина» (за методом Леонардо да Вінчі), заняття клубу «Що? Де? Коли?», «Незнайома людина» (за методом Д.Арчимбольдо), «Піктограма», вправа «Що спільного...?», вправа «Імпровізація», «Тематичне малювання» (історичний чи фантастичний сюжет, створення виразного образу «Добро і Зло», «Космічне Дерево», «Людина майбутнього» тощо), «Чарівник»,

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

«Компліменти природі», «Розвивай спостережливість», «Що в мішку», «Порівняй предмети», «Аромати природи», «Намалюй музику природи», індивідуалізовані програми навчання. Саме під час цих різноманітних форм навчання учні вчаться виділяти головне, конкретизувати основні положення прикладами, коротко висловлювати своє ставлення до виучуваного. Обдарованим учням бажано давати завдання підвищеної складності, підготуватись до таких занять самостійно, на складніші питання знайти відповіді в довідковій літературі [5;8;11]. Навчання обдарованих дітей у початкових класах передбачає таку систему організаційних форм навчання, яка поєднує заняття з усім класом з індивідуалізованими в малих групах та індивідуальні заняття. Цедосить складно для вчителя, але можливо, що діти звикнуть до такої організації роботи. У класі відбувається виділення груп з різними рівнями розумової обдарованості. Таким чином, обдаровані мають можливість навчатись у звичному для них колективі, але в групі ровесників, що близькі їм за рівнем здібностей. До того ж обдаровані учні ефективніше перетворюють набуту інформацію для розв'язування певної проблеми. Обдарованим учням потрібно створювати умови для розвитку творчих здібностей, пропонувати індивідуальні заняття, теми творчих робіт, відкриті завдання («Як я провів літо», «Навіщо ми вчимося?», «Що тобі відомо про...?»); вибір змісту домашнього завдання; здійснення самооцінки виконаної роботи; вибір випереджувального поглибленого матеріалу тощо. До прикладу, в 1-му класі вчитель може використати таке завдання: «Завершити речення». Педагог починає речення, а дитина має швидко закінчити його, наприклад: «Я хочу бути...», «Для мене найцікавіше...», «Я не люблю, коли ...», «Я не люблю робити...» і т.д. [3;5;8]. Серед методів навчання обдарованих учнів мають переважати самостійна робота, пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок. Контроль за їх навчанням повинен стимулювати поглиблене вивчення, систематизацію, класифікацію навчального матеріалу, перенесення знань у нові ситуації, розвиток творчих елементів у їх

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

навчанні. Домашні завдання повинні мати творчий, диференційований характер. Серед засобів навчання обдарованих дітей важливе місце посідає дидактичний матеріал, який використовує вчитель для роботи з учнями під час уроку. Він може залучати учнів до роботи з підручником чи посібником, додатковою літературою, іншими джерелами знань (наприклад, відеоматеріалами) для організації самостійних робіт на уроці та вдома, а також для оперативного контролю за засвоєнням знань. На думку вчителів початкових класів, «родзинкою» на уроках є зв'язок літературного твору, що вивчається, з його відображення у кінематографі. Поєднання різних видів мистецтва: музики, живопису, архітектури, народної творчості і літературного читання – відкриває перед учнями нові можливості поповнення знань, удосконалення особистості [11]. Вище перераховані аспекти, які мають бути органічно вплетеними в уроці, доповнюються системою позакласної та позашкільної роботи: виконання учнем позанавчальних завдань; заняття у наукових товариствах; відвідування гуртка або участь у тематичних масових заходах; огляди-конкурси художньої, технічної та інших видів творчості, зустрічі з ученими тощо. Проаналізувавши роботу вчителів та визначивши типи обдарованості можемо сформулювати форми роботи з обдарованими дітьми Закарпаття: 1. Психолого-педагогічний супровід обдарованої дитини. 2. Розвиток здібностей та роботи з обдарованими дітьми. 3. Участь у олімпіадах з базових дисциплін та інтелектуальних і творчих конкурсах. 4. Участь у конкурсах «Кенгуру», «Левеня», «Колосок», «Грінвіч» тощо. 5. Використання масових форм роботи з обдарованими та здібними дітьми, а саме: КВК, ігрові тренінги, турніри кмітливих, знавців наук, брейн-ринги, конкурси поетів, художників, майстрів, спортивні змагання тощо («Мовний конкурс «Барви українського слова», «Літературне свято-конкурс «Розкажу Миколаю, «Про що я читаю»). 6. Пропаганда результативності роботи із здібними учнями: фестивалі, конкурси, конференції, засоби масової інформації («Обласний конкурс молодих художників «Графічне Закарпаття», «Конкурс фортепіанних ансамблів учнів шкіл естетичного виховання»,

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

«Обласний конкурс виконавської майстерності учнів молодших класів струнно-смичкових інструментів шкіл естетичного виховання», «Фестиваль «Музика без кордонів», «Дитячо-юнацький хоровий фестиваль-конкурс «Яскрава країна Закарпаття-2016», «Фестиваль сучасної духовної музики», «Конкурс словацької народної пісні «Золотий соловей», «Обласний фольклорний фестиваль-конкурс «Веселковий передзвін», «Фестиваль хореографічного мистецтва ім.Й.Волощука», «Фестиваль «Рекітське сузір'я», «Міжнародний дитячий конкурс хореографічного та вокального мистецтва, фестиваль єдності «Яскрава країна Закарпаття-2016», «Обласний конкурс виконавської майстерності учнів молодших класів відділу духових та ударних інструментів шкіл естетичного виховання області», «Обласний фестиваль-конкурс дитячого та юнацького театрального мистецтва «Юні зірки Мельпомени»). 7.Участь у районному («Таланти твої Іршавцино!», «Таланти багатодітної родини», «Фестиваль мистецтв «Перечинщина скликає таланти»), обласному святі обдарованих дітей («Ми таланти твої –Закарпаття!», «Обласний дитячо-юнацький конкурс образотворчого мистецтва «Легенди Карпат».)та Міжнародному дитячо-юнацькому мистецькому конкурсі «Срібний дзвін». 8.Виставки робіт молодих художників «Травневі блукання»[7].Таким чином, процес навчання обдарованих дітей вимагає створення спеціального середовища, в якому обдарована дитина почувалася б комфортно. Саме освітнє навчально-виховне середовище є тим соціумом, в якому процес навчання обдарованих учнів може бути ефективним, оскільки він зорієнтований на створення сприятливих можливостей для самовдосконалення, самореалізації, розвитку особистості, повноцінного, гуманного мікросередовища.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Узагальнюючи зазначені аспекти робимо висновок, що головним осередком розвиваючої навчально-виховної діяльності є загальноосвітній навчальний заклад як простір спільного буття педагогів, школярів і батьківської громади, в основі якого є утвердження самоцінності дитини, максимального забезпечення її інтересів,

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

ставлення до школярів як стратегічних партнерів, де реалізуються перспективні освітні технології з обдарованими молодшими школярами.

Перспективи подальших досліджень пов'язані зстимулюванням і підтримання ініціативності учнів, розвитку їх самостійності, розвитку критичного сприйняття дійсності, наданням можливість виконувати більше навчальних завдань з обов'язковим підвищенням їх складності (при цьому має бути витриманий оптимальний обсяг додаткової роботи, щоб уникнути перевантаження), під час опрацювання програмового матеріалу залучати до творчої пошукової роботи з використанням випереджувальних завдань, створювати розвиваючі ситуації, активно залучати до участі в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах, змаганнях, виставках, визначення шляхів посилення педагогічної майстерності у здійсненні роботи з обдарованою молоддю.

Список використаних джерел

1. Андрієвський Б.М. Теоретичні передумови навчання обдарованих дітей./Б.М. Андрієвський //Педагогічний альманах, 2011 № 9, С. 32-37
2. Васильченко О.І. Психолого-педагогічні особливості обдарованих дітей / О.І. Васильченко //Педагогіка і психологія. 2007. №4.
3. Волощук І.С. Організація навчання обдарованих і талановитих школярів / І.С. Волощук, В.П. Шепотько // Рідна школа. 2006 р. № 2. С.27-54.
4. Іллічук Л. Особливості роботи школи з обдарованими дітьми/ Л. Іллічук //Гірська школа українських Карпат. № 8-9. 2013. С. 67-70.
5. Кравцова О. Форми та методи роботи з обдарованими дітьми на уроках та в позаурочний час / О. Кравцова // Обдарована дитина. 2010. № 8. С. 2-5.
6. Кіреєнкова О. Обдаровані діти. Модель ідентифікації./О.Кіреєнкова// Психолог, № 3(507), 2013. С. 46-48.
7. Лавренова М. В., Лавренова Н. В.Обдаровані діти Закарпаття: навчання і розвиток.//Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції

V. Напрями розвитку художньо-обдарованих учнів у закладах середньої освіти

«Обдаровані діти -інтелектуальний потенціал держави», Інститут обдарованої дитини НАПН України національний центр Мала академія України», 11-17 липня 2016 року м. Чорноморськ, С. 187-1908.

8. Лалак Н. В. Теоретичні засади навчання обдарованих дітей молодшого шкільного віку у контексті реформування освіти//Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Обдаровані діти -інтелектуальний потенціал держави», Інститут обдарованої дитини НАПН України національний центр Мала академія України», 11-17 липня 2016 року м. Чорноморськ, С. 54-569.

9. Психологічна енциклопедія: А –Я / О. М. Степанов (авт.-упоряд.). К.: Академвидав, 2006. 424с. (Серія Енциклопедія ерудита).

10.Сухомлинський В.О. Вікіцитати [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uk.wikiquote.org/wiki>.

11.Фенчак Л. М.Використання сучасних педагогічних технологій у розвитку обдарованості молодших школярів //Матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції «Обдаровані діти -інтелектуальний потенціал держави», Інститут обдарованої дитини НАПН України національний центр Мала академія України», 11-17 липня 2016 року м. Чорноморськ, С. 116-118

12.Шапар В.Б. Психологічний тлумачний словник/В.Б.Шапар. Х.: Прапор, 2004. 640 с.